

Отже, застосування морфорегуляторів ретардантної дії є вагомим резервом підвищення врожайності зерна пшениці озимої і потребує більш глибокого вивчення у різних ґрунтово-кліматичних регіонах, на різних сортах, фонах живлення тощо.

Бібліографічний список

1. Лихочвор В. Застосування регуляторів росту рослин на посівах зернових культур. *Пропозиція*. 2003. №4. С. 56–57.
2. Tripathi S.C., Sayre K.D., Kaul J.N. Planting systems on lodging behavior yield components, and yield of irrigated spring bread wheat. *Crop Sci.* 2005. 45. P. 1448–1455. doi: [10.2135/cropsci2003-714](https://doi.org/10.2135/cropsci2003-714)
3. Каленська С.М. Регулятори росту в інтенсивних технологіях вирощування зернових культур. Регулятори росту рослин у рослинництві. Київ: Агроресурс», 1998. С. 65–69.
4. Ходаніцький В., Ходаніцька О. Застосування ретардантів у посівах зернових культур. *Пропозиція*. URL: <http://propozitsiya.com/ua/zastosuvannya-retardantiv-u-posivah-zernovihkultur>
5. Маковейчук Т.І., Михальська Л.М., Швартау В.В. Вплив ретардантів – похідних циклогексадіонів на продуктивність пшениці озимої. *Физиология растений и генетика*. 2018. Т.50. №6. С. 499–507. doi: [10.15407/frg2018.06.499](https://doi.org/10.15407/frg2018.06.499)

УДК 633.3:631.42/631.445.41

Казюта А. О., канд. с.-г. наук, доцент
Державний біотехнологічний університет
e-mail: 0503431996@btu.kharkov.ua

АГРОХІМІЧНА ОЦІНКА ЧОРНОЗЕМІВ ТИПОВИХ

Актуальність дослідження. Дбаючи про успішне майбутнє країни, ми повинні розумно та ощадливо розпоряджатися національним багатством – українським ґрунтом, забезпечувати ефективність його використання. Ґрунт має десятки характеристик, які залежать від таких факторів, як географічне розташування, рельєф, клімат. Для суб'єктів господарювання, які використовують ґрунт як основний технологічний засіб для вирощування рослин його родючість має стратегічне значення.

Родючість ґрунту є інтегрованим показником взаємодії основних факторів ґрунтоутворення та комплексним оціночним критерієм його стану. Під родючістю слід розуміти здатність ґрунту забезпечувати рослини необхідною кількістю поживних речовин, води та повітря протягом вегетаційного періоду залежно від їх фази розвитку. Родючість ґрунту створюється у процесі ґрунтоутворення та безперервно змінюється залежно від напрямку та інтенсивності біохімічних, фізичних і фізико-хімічних процесів, на які, в свою чергу, впливають характер рослинності, кліматичні умови, агротехніка та інші фактори.

Для ефективного використання сільськогосподарських угідь необхідно

володіти інформацією про агрохімічний стан ґрунтового покриву, тому, відповідно до Закону України «Про охорону земель», для своєчасного виявлення змін на землях сільськогосподарського призначення, їх оцінки, збереження та відтворення родючості ґрунтів здійснюється їх агрохімічне обстеження та оцінка.

Мета досліджень – надати агрохімічну оцінку ґрунтовому покриву території СФГ «Ольга» Лозівського району Харківської області.

Об'єкт дослідження. Дослідження проводилися в межах землекористування СФГ «Ольга» Лозівського району Харківської області. Ґрунтовий покрив господарства на території, що досліджувалася (поля №1-5,), представлений чорноземами типовими важкосуглинковими – 387 га (94%), чорноземами типовими важкосуглинковими слабозмитими – 24 га (6%) на лесовидних суглинках.

Методи досліджень. Вміст загального гумусу визначали за ДСТУ 4289:2004 Якість ґрунту. Методи визначення органічної речовини. Реакцію ґрунтового розчину – за ДСТУ ISO 10390:2007 Якість ґрунту. Визначення рН ((ISO 10390:2005, IDT)). Азот, що легкогідролізується лугом – за ДСТУ 7863:2015 Якість ґрунту. Визначення легкогідролізованого азоту методом Корнфілда. Рухомі сполуки фосфору і калію – за ДСТУ 4115-2002 Ґрунти. Визначення рухомих сполук фосфору і калію за модифікованим методом Чирикова. Вміст гумусу, основних елементів живлення та рН визначалися у орному шарі ґрунту 0-30 см. Агрохімічна оцінка чорноземів типових агроландшафту проводили за методикою, розробленою колективом авторів на чолі з І.П. Яцуком і С.А. Балюком (Методика проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення, Київ, 2013).

Результати. На сьогоднішній день питання якості ґрунтів набуває актуальності через значну шкоду, що нанесена їм військовими діями та аномальними кліматичними умовами.

Враховуючи різний характер використання та менеджменту сільськогосподарських угідь, різний набір сільськогосподарських культур, що вирощуються, вихідну природну строкатість ґрунтового покриву і його природну родючість, прямого кількісного однозначного визначення родючості не може існувати. А тому якість ґрунту, який використовується у сільськогосподарському виробництві є функцією його родючості, яку можна формалізувати через набір певних показників.

Агрохімічна оцінка якості ґрунтів проводиться агрохімічним методом з використанням показників, що характеризують внутрішні властивості ґрунту, і виражається в балах. За 100 балів приймається еталонний ґрунт з найвищим значенням показників властивостей ґрунту, інші ґрунти отримують оцінку відносно еталону.

Бал за вмістом загального гумусу коливається від 56 до 66. Найменший бал врахований для ґрунтів п'ятого поля, а найбільший – для ґрунту четвертого поля. Оціночний бал за цим показником для ґрунтів першого і другого полів однаковий – 63.

Бал за вмістом легкогідролізованого азоту у ґрунтах польової сівозміни

становить 65-94 і максимальний він для ґрунту першого поля.

Оцінка вмісту легкодоступних форм фосфору у ґрунтах ділянки, що досліджується, досягає 98-100 балів.

Кількість доступних форм калію у орному шарі чорнозему звичайного оцінюється на рівні 63-77 балів. Максимальна оцінка за вмістом цього елемента живлення розрахована для орного шару ґрунту четвертого поля – 77 балів. Орний шар чорноземів другого і третього полів за цією ознакою різняться мало, лише в один бал. Дещо більший рівень оцінки розраховано для ґрунту першого поля.

Агрохімічний бал оцінки ґрунтового покриву полів польової сівозміни коливається в межах 67-76 балів. Мінімальна оцінка розрахована для орного шару ґрунтів п'ятого поля, а максимальна – для орного шару чорнозему четвертого поля. Близькі до максимального значення зі зменшенням на 1-3 бали агрохімічні оцінки ґрунтів першого, другого та третього полів. В середньому по ділянці агрохімічна оцінка ґрунтового покриву дорівнює 73 бали.

Висновки. При розрахунку агрохімічного балу на основі даних запасу продуктивної вологи, вмісту загального гумусу, легкогідролізного азоту, доступного фосфору та обмінного калію з поправкою на рН середовища встановлено, що найбільший бал – 76 – отримав ґрунтовий покрив четвертого поля, а найменший – 67 – ґрунтовий покрив п'ятого поля. Середній агрохімічний бал оцінки ґрунтового покриву по ділянці склав 73 бали.

УДК 631.416.2

Казюта А. О., канд. с.-г. наук, доцент, **Каленік К. В.**, здобувач вищої освіти
Державний біотехнологічний університет
e-mail: pochvoved@i.ua

ВМІСТ І ДИНАМІКА ДОСТУПНИХ ФОРМ ФОСФОРУ У ЧОРНОЗЕМІ ТИПОВОМУ

Чорнозем — це безцінний природний ресурс, що визначає економічну стабільність і аграрний потенціал України. Відомий своєю високою родючістю, цей тип ґрунту забезпечує умови для вирощування широкого спектра сільськогосподарських культур і є основною складовою частиною аграрного ландшафту країни. Україна по праву вважається однією з найбільших у світі територій, що мають чорноземи, і саме вони становлять основну базу для продовольчої безпеки не тільки в межах держави, а й на світовому ринку.

Чорнозем – це ґрунт, що має темний колір, зумовлений високим вмістом гумусу. В Україні чорноземи займають близько 60% площі орних земель. Вміст гумусу в них коливається від 5 % до 12 %, що значно вищий, ніж у багатьох інших типах ґрунтів. Це забезпечує чорнозему здатність утримувати велику кількість води та поживних речовин, що робить його надзвичайно ефективним для сільськогосподарського виробництва. Ці властивості чорнозему визначають його високу продуктивність та можливість вирощування широкого спектру